



העם שה' אלוקיו

שיחת הרה"ג זלמן ברוך מלמד לפרשת ויקהל – פקודי

שבת לה' • קדושת הלילה וקדושת היום • כפרת העגל • פרה אדומה –
טיפול שורש • מדינת ישראל – קידוש השם • כנסת ישראל – בת, אחות
ואם • האשה נקנית



שבת לה'

נאמר בפרשה:

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהם... ששת ימים תעשה
מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' (שמות לה, א-ב).

זו הפרשה היחידה בתורה שפותחת בלשון 'ויקהל משה את כל עדת בני ישראל
ויאמר אלהם', אף על פי שאת כל התורה משה אמר לכל ישראל. מדוע רק כאן התורה
משתמשת בלשון ויקהל, אומר המדרש (ילקוט שמעוני תח), בא ללמדנו שיש להקהיל
קהילות מדי שבת בשבתו, ללמד הלכות שבת או הלכות אחרות, וכן בכל חג וחג
ללמוד את הלכות החג. וכך עשה גם משה, הקהיל את כל בני ישראל ללמדם את
הלכות השבת.

בשבת שורה על האדם נשמה יתירה. אומר הזהר (שמות רד ע"א) שהנשמה היתירה
מסלקת כל עצבות וכעס, עד שבשבת נמצאת רק שמחה, למעלה ולמטה. על כן
כתוב: 'ושמרו בני ישראל את השבת' (שמות לא, יז), צריך לשמור את הנשמה היתירה

ששורה בשבת, ונאמר: 'כל שמר שבת מחללו' (ישעיה נז, ו), צריך לשמור על הנשמה המיוחדת של שבת שלא תתחלל. רוח זו שורה מלמעלה, מקשרת בין ישראל לאביהם שבשמיים, שנאמר: 'ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם'. בשבת החלק הרוחני של האדם מתענג בתענוגים עליונים מזיו עליון, והחלק הגשמי של האדם מתענג גם הוא – בסעודות שבת, במאכל ומשתה, ובלבוש יקר.

אנו לומדים מכאן, שבכל ערב שבת האדם נכנס לעולם רוחני גבוה ונישא מאוד. מעין העולם הבא כבר בתוך העולם הזה וצריך להרגיש את הדבר הזה, להתכונן לשבת, להרגיש שהיא כאילו באה ועוטפת כל אחד ואחד מישראל. רוח של רוממות, של מנוחה ושמחה, רוח של קודש יורדת אלינו. וכאשר יוצאת השבת, 'וינפש' – דרשו חכמים – 'זי על נפש שאבדה'. הנשמה היתרה יוצאת. צריך לחוש את הדברים הללו, לזכור אותם, ולהתרומם אליהם.

ממשיך הזוהר ואומר, שכיוון שהרוח הזו שורה בעולם בשבת, כל הכוחות הרעים וכל המקטרגים מסתלקים, ולכן לא צריך להתפלל על שמירה. באמת בברכת 'השכיבו' בשבת הספרדים מדלגים על בקשות השמירה, כי השבת שומרת, סוכת שלום פורשת כנפיה, ושומרת על הכול.

יום שבת הוא יום הנשמות, ולכן אנחנו אומרים בו 'נשמת כל חי תברך את שמך ה' אלקינו'. ועוד שינוי בולט בתפילת השבת הוא שבכל יום ויום בברכת יוצר אור אנחנו אומרים קטע קצר עם מילים לפי אותיות הא'–ב', ובשבת אנו שרים את 'אל אדון', שבו יש משפט שלם לכל אות. זה רומז לשלמות גדולה, כיוון שכל תפילה שיש בה כל האותיות מבטאת את השלמות של ההבעה, את המירב שאנחנו יכולים להביע – בכל האותיות, ובשבת זו שלמות עוד יותר גדולה, שכל אות ואות מקבלת משפט שלם.

אמרה התורה: 'אל יצא איש ממקומו ביום השביעי' (שמות טז, כט). אסור לאדם לצאת ממקומו יותר ממרחק אלפיים אמה. כל אחד צריך להימצא במקום ולהישאר בו. הזהר אומר (רז, א) שלא רק מה'מקום' הגשמי אסור לצאת אלא גם מהמקום הרוחני.

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 3

אל יצא איש ממקומו הרוחני, מהעולם הפנימי שאליו הוא מסוגל להתרומם בשבת. צריך לשמור על הגובה הזה, לא להסיח את הדעת, לא להתעסק בענייני חול. אנחנו יודעים שיש דבר כזה מקום רוחני, שהרי בפסוק 'ברוך כבוד ה' ממקומו' ברור שאין הכוונה למקום גיאוגרפי, אלא למקום רוחני, וכמו שאמר ה' למשה 'הנה מקום איתי'. הקב"ה עושה מקום רוחני בשביל משה ושם משה מתייזב. כך בשבת, אנו נכנסים למקום רוחני, ויש ציווי 'אל יצא איש ממקומו'.

קדושת הלילה וקדושת היום

השבת היא זכר למעשה בראשית וזכר ליציאת מצרים. שלושת התפילות של שבת עוסקות בצדדים השונים של השבת. תפילת הערב היא זכר למעשה בראשית, בבוקר אנו מזכירים את יציאת מצרים ואת מתן תורה, ובמנחה של שבת אנו מזכירים את השבת שלעתיד לבוא.

ולא רק בתפילת ליל שבת, אלא גם בקידוש של ליל שבת אנחנו אומרים 'ויכולו השמים והארץ' – מזכירים את מעשה בראשית, ומברכים את ברכת מקדש השבת. הזוהר אומר שב'ויכולו' יש שלושים וחמש מילים, כנגד שלושים ושתיים (ושלוש מדרגות) פעמים שמוזכר שם אלוקים בפרשת בראשית, וגם בברכת 'מקדש השבת' יש שלושים וחמש מילים, שהן יחד שבעים מילים.

אך בבוקר אנחנו עושים קידוש ללא ברכת 'מקדש השבת', רק 'בורא פרי הגפן'. לכאורה היום חשוב מהלילה, וצריך היה להיות קידוש יותר ארוך, הרי קוראים לו 'קידושא רבא'. אומר הזוהר שביום השבת מופיעה קדושה עצמית והיום כל כך קדוש עד שהוא לא צריך קידוש, בלילה הקדושה תלויה בנו. יש כאן לימוד חשוב. הזוהר אומר לנו שברכת הקידוש אינה רק אמירה והזכרה של העובדה שהיום הזה הוא יום מקודש אלא השתתפות ביצירת קדושת השבת. אמנם השבת מקודשת ועומדת והיא לא דומה לחגים שאותם התפקיד של ישראל לקדש על ידי קביעת החודשים, ואף על פי כן, בקידוש שאנחנו אומרים, אנחנו מוסיפים קדושה על קדושת השבת.

יש סוגים של קדושה. יש קדושה שהיא מציאות עצמית, ויש קדושה שישראל יכולים לקדש. יש גם מצבים מורכבים. קדושת בכור לכאורה היא דוגמה לקדושה עצמית, כיוון שהבכור קדוש מבטן. ואף על פי כן, התורה אומרת לנו להקדיש אותו. אז הוא קדוש או שאנחנו צריכים לקדש אותו – זה משולב. דומה לזה המציאות של תוספת הקדושה שישראל מוסיפים על השבת בערב שבת.

הגמרא בפסחים מתלבטת, אם אדם שלא קידש בערב שבת יכול לומר את ברכת הקידוש ביום – המסקנה היא שכן. צריך להבין מה הייתה כאן ההתלבטות, הרי אם כל עניינו של הקידוש הוא להזכיר ולומר שהיום מקודש, איזו בעיה יכולה להיות באמירה הזו ביום. אך כיוון שהתפקיד של הקידוש הוא ליצור קדושה, מבררת הגמרא האם דווקא בזמן כניסת השבת צריך להקדיש אותה, ואולי כבר עבר הזמן המתאים לזה. התפקיד המיוחד של הקידוש שייך בעיקרו ללילה.

בשבת האדם נכנס לעולם רוחני מיוחד, והדבר הזה צריך להשפיע על כל השבוע. גם אחרי השבת צריכה להיות השפעה מקדושת השבת, וגם לפני – מעצם ההתקרבות לשבת. כבר שלושה ימים לפני השבת האדם מתחיל להתכונן אל הכניסה לשבת. יש הלכות מיוחדות: החל משלושה ימים לפני השבת צריך לחשב איך לא להיות בשבת בספינה, איך לא להיות במקום שייגרם בו חילול שבת. אבל לפני יום שלישי – מותר. כבר מיום שלישי מתחילה ההכנה לקראת הכניסה לקדושת השבת. ושלושה ימים אחרי השבת האור של השבת עדיין נמשך באיזו מידה, ולכן אפשר לעשות הבדלה עד ליום שלישי, כי עדיין יש שייכות לשבת.

כפרת העגל

הפרשה שלנו פותחת בעניינה של השבת ולא במקרה. אנו אחרי פרשת חטא העגל, והתורה באה ללמד שקיום השבת מכפר לנו על חטא העגל. חז"ל אמרו (שבת ק"ח, ב) שהשומר שבת, אפילו אם עובד עבודה זרה כאנוש – מוחלים לו. לכאורה לא מובן. אדם שעובד עבודה זרה ושומר שבת, כיצד השבת גורמת למחילה על עבודה זרה. הגמרא לומדת זאת מהפסוק 'אשרי אנוש יעשה זאת... שמר שבת מחללו' (ישעיה נו,

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 5

ב). דרשו חכמים: 'אפילו אדם כאנוש ישומר שבת – מחול לו', כי עניינה של השבת הוא זכר למעשה בראשית. בשמירת השבת האדם מכריז ואומר שבורא העולם הוא שברא את העולם 'ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש' וזה סותר את העבודה זרה שהוא עובד ומבטל אותה. עבודה זרה אינה תמיד מגיעה מכפירה בריבונו של עולם, אלא פעמים רבות היא פסיחה על שני הסעיפים. אנשים מאמינים בקב"ה, יודעים שריבונו של עולם הוא בורא העולם, אבל הם רוצים עזרה נוספת, נמשכים אחרי כוחות רוחניים שהם חושבים שיכולים לעזור להם. לכן ההכרזה שאדם מכריז שריבונו של עולם הוא בעל הבית על העולם, והעולם הזה הוא שלו, היא אמתית והיא מבטלת את העבודה הזרה. לכן נסמכה השבת לחטא העגל. גם בניין המשכן שמתחיל מיד אחר כך הוא כתגובה לחטא העגל. 'ועשו לי מקדש – ושכנתי בתוכם' (כה, ח). בניין המקדש עניינו להשכין השכינה בישראל, וזה שהקב"ה אומר לנו לעשות מקדש גם אחרי חטא העגל, מראה שהוא מוכן להשכין שכינתו בתוכנו וזה סימן שמחל לנו. גם מצד בני ישראל, הבנייה של המשכן היא הכרזה של ביטול וחרטה על חטא העגל.

קראנו השבת גם את פרשת פרה. חז"ל אמרו שפרה אדומה באה לכפר על חטא העגל. האמת היא שזה לא כל כך מובן, הרי פרה אדומה באה לטהר ולא לכפר. אם אדם נטמא הוא לא יכול להיכנס למקדש, אבל זה לא חטא שצריך כפרה. אם הוא ישראלי אין עליו איסור להיטמא, רק אם הוא רוצה להיכנס למקדש או לאכול מבשר השלמים הוא צריך להיטהר – והטהרה היא על ידי אפר פרה. אם כן התפקיד של הפרה הוא לא לכפר, אך חז"ל אומרים שהיא מכפרת, ואפילו לומדים מכך שסמכו את מיתת מרים לפרשת פרה, שכמו שפרה מכפרת כך מיתת מרים מכפרת, ומכאן למדו שמיתתם של צדיקים מכפרת.

חז"ל מושלים לנו משל. כמו שפחה שעוסקת בניקיון בית המלך, והילד שלה בא ולכלך. כולם אומרים 'תבוא האם ותקנח צואת בנה'. כך העגל הוא הבן של הפרה, והוא קלקל, תבוא הפרה ותתקן. אז יש לפרה גם תפקיד לכפר על חטא העגל, וצריך

להבין את העומק של הדבר הזה. מרן הרב מסביר בספר אורות (ישראל ותחיתו, י) שהפרה מטהרת מטומאת מת. אבל מאיפה באה לעולם טומאת המוות – אילולא חטא אדם הראשון לא היתה מיתה בעולם, כלומר, המיתה נובעת מחטא. הפרה לא רק מטהרת את טומאת המת, אלא מתקנת דבר הרבה יותר עמוק, היא באה לסלק את החטא מעיקרו שהוא הסיבה של הטומאה.

פרה אדומה – טיפול שורש

וכיצד עוקרת הפרה את סבת המוות. הרב צבי יהודה היה אומר תמיד בשבת הזו, שהסידור של מעשה הפרה הוא בהר הזיתים, מול בית המקדש, במקום שבו אפשר יהיה לראות דרך כל הפתחים והדלתות של בית המקדש את קדש הקדשים עד לפני ולפנים. הכהן שעוסק בפרה צריך להיות מכוון כנגד קודש הקדשים. מצד אחד, הפרה האדומה אינה קרבן, היא נעשית חוץ למקדש, מצד שני היא כנגד לפני ולפנים. זהו הרעיון. הקלקולים מקבלים תיקון על ידי חיבור אל הקודש. עומדים בחוץ, אבל מחוברים ומכוונים אל מקום קודש הקדשים. המיוחד במקום המקדש הוא שכל ישראל מחוברים אליו, ובעצם החיבור אל המקדש הוא חיבור אל הכלל. פרה אדומה היא חיבור של המציאות אל הכלל, ולכן יש לה את הכוח לטהר מטומאת מת. כל המושג של מיתה קיים רק באדם יחיד, אדם פרטי שמת – נעלם. אבל ציבור אינו מת. כלל ישראל חי כל הדורות, הכלל ממשיך את חייו תמיד. ולכן אם הטמא מתחבר אל קדושת הכלל, על ידי אפר הפרה, הוא נטהר.

היסוד הזה נכון גם מבחינה הלכתית. אין מיתה בציבור (הוריות ו, א). אדם פרטי שהתחייב קרבן חטאת, והפריש לשם כך בהמה אך מת לפני שהקריב אותה – אי אפשר להקריב אותה, כי הבעלים שלה מת. אבל בציבור אין מציאות כזו. אם פתאום יתברר שהדור הקודם חטאו כולם, הבינו שבית דין הורו הוראה לא נכונה לציבור בטעות, וכל הציבור חטא על פיהם, וכל הדור ההוא מתו, ההלכה היא שהדור הנוכחי צריך להביא פר העלם דבר של ציבור. עם ישראל חי בכל הדורות. אין מיתה בציבור.

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 7

לכן יחיד שמתחבר לציבור, ובטל כלפי הציבור, אין בו כביכול מיתה. האדם הפרטי שנטמא, עומד מחוץ למקדש אבל מתחבר אל הקודש, אל המקור, אל קודש הקודשים, אל המקום שמחבר את כלל ישראל יחד – נטהר, כי האומה חיה. זהו עניינו המיוחד של בית המקדש, שכולם פונים אל מקום אחד, כולם מחוברים יחד, זה מחבר את כלל ישראל ועושה אותם למציאות אחת. זהו התיקון של השורש של המיתה, להיות מחוברים לקדושת הכלל, לקדושת המקדש.

קידוש השם במדינת ישראל

לעתיד לבוא, כפי שקראנו בהפטרה, יטהר אותנו ה' במים טהורים, 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם'. ההפטרה של פרשת פרה היא הפטרה שאנחנו רואים אותה מתקיימת לנגד עינינו בצורה מופלאה ממש. כפי שניבא יחזקאל, הקב"ה לוקח אותנו מכל הארצות ומביא אותנו לארץ ישראל, וכאן בשלבים אנו חוזרים ומתקרבים אליו לעשות את רצונו. נראה את הפסוקים במקורם (יחזקאל לו, טז – לח):

ויהי דבר ה' אלי לאמר: בן אדם, בית ישראל ישיבים על אדמתם ויטמאו אותה בדרכם ובעלילותם, כטמאת הנדה היתה דרכם לפני. ואשפך חמתי עליהם על הדם אשר שפכו על הארץ, ובגלוליהם טמאוה. ואפיץ אתם בגוים ויזרו בארצות, כדרכם וכעלילותם שפטתים. ויבוא אל הגוים אשר באו שם, ויחללו את שם קדשי, באמר להם 'עם ה' אלה ומארצו יצאו'.

אומר ה' ליחזקאל: עם ישראל חטאו, ואני שפטתי אותם והגליתי אותם, וכאשר הם באו לגלות הם חיללו את שמי. המפרשים שואלים, מהו חילול השם שקורה כאשר עם ישראל נמצא בחוץ לארץ. במבט חיצוני היינו חושבים שחילול השם הוא שלא מקיימים את המצוות. אבל המפרשים לא אומרים כך, וזה גם פשט הכתוב. חילול השם הוא באמר להם 'עם ה' אלה ומארצו יצאו'. חילול השם הוא שהגויים יודעים שעם ישראל שייך לקב"ה, 'עם ה' אלה', והקב"ה לא מצליח להשיב את בניו אליו, 'מארצו יצאו'.

חושבים שלקב"ה אין כוח כביכול. כלומר, עצם העובדה שעם ישראל אינו בארצו היא חילול נורא לשם ה'.

ואחמל על שם קדשי אשר חללוהו בית ישראל בגוים אשר באו שמה:

וודאי שישראל אשמים שהם גלו, 'מפני חטאינו גלינו מארצנו'. אבל אי אפשר להמשיך את המצב של הגלות, כי יוצא ממנו חילול השם גדול, והקב"ה לא מסכים לחילול שמו.

לכן אמר לבית ישראל כה אמר אדני ה' לא למענכם אני עשה בית ישראל כי אם לשם קדשי אשר חללתם בגוים אשר באתם שם:

יש כאלה שאומרים שלא יכולה להיות גאולה ללא תשובה, אבל הפסוק לא אומר כך. 'לא למענכם אני עושה בית ישראל'. אם הייתם חוזרים בתשובה הייתי משיב אתכם לארץ למענכם, כי אתם ראויים לשוב בחזרה. אבל כעת 'לא למענכם אני עושה', לא חזרתם בתשובה, ואף על פי כן אני מחזיר אתכם, 'לשם קדשי אשר חיללתם בגוים באתם שם'. ובעצם העובדה שישראל חוזרים לארצם יש קידוש השם גדול:

וקדשתי את שמי הגדול המחלל בגוים אשר חללתם בתוכם, וידעו הגוים כי אני ה' נאם אדני ה', בהקדשי בכם לעיניהם: ולקחתי אתכם מן הגוים, וקבצתי אתכם מכל הארצות, והבאתי אתכם אל אדמתכם. וזרקתי עליכם מים טהורים, וטהרתם מכל טמאויותיכם, ומכל גלוליכם אטהר אתכם. ונתתי לכם לב חדש, ורוח חדשה אתן בקרבכם, והסרתי את לב האבן מבושרכם ונתתי לכם לב בשר. ועשיתי את אשר בחקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם.

רואים בפסוקים האלה דבר מיוחד. צריך סייעתא דשמיא כדי לשוב בתשובה. זה אחד הדברים שמלמדים זכות על ישראל. מתואר כאן כאילו יש לישראל לב אבן שהקב"ה עשה להם, והם צריכים שהוא יסיר אותו כדי שיוכלו לשוב בתשובה.

והנה אנחנו רואים את הדברים מתקיימים לנגד עינינו ממש. זו המציאות! הקב"ה הביא אותנו לארץ ישראל, אנחנו עדיין לא כל כך מתוקנים, ולמרות זאת הקב"ה החזיר אותנו. וכאן, בארץ ישראל, הקב"ה מחזיר אותנו אליו גם מבחינה רוחנית. יש

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 9

תהליך התקרבות שמתרחש כל הזמן לנגד עינינו. דברי הנביא מתקיימים, והקידוש השם הכי גדול שיכול להיות מתממש – עם שהיה מפוזר בין העמים אלפיים שנה, ולא אבד את התקווה שלו והשאיפה שלו, ומתקבץ כעת מכל הארצות לארץ. כל קבוצה מגיעה עם מנטליות שונה, עם אופי שונה, עם מנהגים שונים, וכולם רוצים להיות עם אחד, לחזור לארץ ישראל, לחזור אל המקום ואל המקור הרוחני.

כנסת ישראל – בת, אחות ואם

הזוהר (רכ, א) אומר: בשעה שהתחיל משה להקים את המשכן ולתקן החלקים ולחברם זה בזה, נחלשו החלקים של הסטרא אחרא הטמא. כל חלק של המשכן שחובר החליש את כח הסטרא אחרא. זה התחזק וזה נחלש. כמו שאמרו "אמלאה החרבה" (יחזקאל כו, ב) – ירושלים וצור הרשעה, כאשר התמלאה זו חרבה זו. כל מעשה טוב, כל התחזקות רוחנית, לא רק שהוא מחזק את הצדדים הטובים, הוא גם מבטל את הצדדים של החולשה. אדם שהיתה לו איזו חולשה, על ידי התיקון הוא מכניס הרבה קדושה, הרבה אור, וזה בעצמו הוא גם ביטול של החושך.

אני רוצה להמשיך לדברי המדרש על סוף הפרשה שלנו (שמות רבה, נב, ה):

'ויביאו את המשכן אל משה' (לט, לג), הדא הוא דכתיב: 'צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו' (שיר השירים ג, יא). אימתי נאמר פסוק זה? ביום שעמד המשכן, שהיתה שמחה גדולה בישראל שהקב"ה שורה אצלם.

אמר ר' יצחק: חזרתי בכל המקרא, ולא מצאתי שעשתה בת שבע עטרה לשלמה. אמר ר' שמעון בר יוחאי לר' אליעזר ברבי יוסי. אפשר שמעת מהי אותה עטרה? אמר לו: הן. משל למלך שהיתה לו בת יחידה, והיה מחבבה ביותר מדי, היה קורא אותה בתי, לא זו מחבבה עד שקראה אחותי, ועד שקראה אמי. כך הקב"ה, בתחילה קרא לישראל בת, שנאמר: 'שמעי בת וראי והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך' (תהלים מה, יא). לא זו מחבבם עד שקראם אחותי, שנאמר: 'פתחי לי אחתי רעייתי יונתי תמתי' (שיר השירים ה,

ב). לא זו מחבבם עד שקראן אמי, שנאמר: 'הקשיבו אלי עמי ולאומי אלי האזינו' (ישעיה נא, ד). עמד ר' שמעון בר יוחאי ונשקו על ראשו.

רבי שמעון בר יוחאי כל כך התפעל מהדרשה הזו, עד שנתן לר' אליעזר ברבי יוסי נשיקה. אנחנו מוצאים בזהר שכשמתפעלים מדברי תורה נותנים לזה ביטוי. הרבה פעמים גם נאמר 'אם לא באתי לעולם אלא בשביל לשמוע דבר זה – דייני'. הזהר מעביר גם את התחושות והרגשות. אבל בגמרא אין הרבה פעמים את הביטויים האלה.

המדרש הזה אומר שהקשר שבין עם ישראל לבין ריבונו של עולם הוא קשר של תהליך. בהתחלה עם ישראל הוא כמו בת. הקב"ה מטפל בבת הקטנה שלו ומגדל אותה. היא גדלה, מתפתחת ומתקדמת, עד שהיא נהיית בוגרת, ואז היא כמו חברה או שותפה עם ריבונו של עולם ואז הקשר הזה מגיע למצב, שאותו קשה ממש להבין, שכנסת ישראל מתקדמת עד שהיא כמו אמא ביחס לקב"ה. אמא, שעוזרת לבן שלה. זה תהליך שאנחנו פוגשים אותו גם בחיים. אדם מגדל ילדים, וכשהם גדלים הם נעשים שותפים עם ההורים, ואחר כך, בגיל המבוגר, לפעמים ההורים נזקקים לילדים. אבל זה לא שייך כלפי הקב"ה, כי אין אצלו זקנה והיחלשות או צורך בתמיכה. אז איך נבין את השלב השלישי. יש כאן רעיון עמוק מאוד. הקב"ה ברא את עם ישראל, ובהתחלה הוביל אותנו כמו תינוקות. הוציא אותנו ממצרים, עמוד ענן ביום ועמוד אש בלילה, טיפול אישי יד ביד. בשלב הזה ה' מודיע בעצמו את שמו בעולם. הוא עושה ניסים ונפלאות כאלה שכולם רואים את יד ה' הגדולה ואת השכינה שורה, ובזה מתגדל שמו. ואז אנחנו מתבגרים ומכירים יותר את הגדולה האלקית, מבינים מה רצון ה' מאתנו, ורוצים לפעול ולהופיע את רצונו בעולם. כשישראל יכולים לספר את שמו של הקב"ה, ה' כביכול מסתתר, ונהיית איזו תקופת ביניים כזו, שעדיין יש גם ניסים ונפלאות ונבואות, וגם ישראל מספרים תהילת ה'. אנחנו נעשים שותפים אתו, בכך שתפקידנו הוא לספר את שמו של הקב"ה בעולם.

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 11

השלב השלישי הוא שלב חדש, יותר מתקדם, שבו הקב"ה מסתתר יותר, וישראל הם אלה שמספרים שמו של הקב"ה בעולם. אין כבר ניסים גלויים, אין מראות אלוהיים מיוחדים, עד כדי כך ה' נעלם בעולם שאפשר ממש להתכחש אליו. בשלב הזה עם ישראל הוא המספר על קיומו. דבקותו של עם ישראל בה', והישרדותו של עם ישראל בכל המצבים – זה סיפור תהלת ה' בעולם. ובשלב הזה כביכול ה' זקוק לישראל שיגלו את שמו, בלעדיו לא יהיה גילוי לשמו בעולם, ובשלב הזה אנחנו בבחינת האמא.

יש כאן סיפור של מהלך הדורות איך ישראל נושאים את שמו של ה' בעולם. קיומו המיוחד של ישראל, גם אם לא בניסים גלויים, הוא קיום נסי ולא מובן. איך יכול להיות שישראל מפוזרים ומפורדים בכל העולם והם מתקיימים. זה בזכות שהם עם ה'. וישראל מגלים את שם ה' בעולם בכך שהם מחוברים לקודש ולתורה, ומספרים תהילת ה'. והנה מגיע זמן שעם ישראל חוזר לארץ ישראל, ואין ניסים ונפלאות כמו ביציאת מצרים, אבל אין צורך בכך. מה שאמרו לנו הנביאים לפני אלפיים חמש מאות שנה מתקיים ממש לנגד עינינו. האם יש יותר גילוי שם ה' בעולם מקיבוץ הגלויות הזה – את זה שומע ר' שמעון בר יוחאי ונושק לרבי אליעזר. פלאי פלאים.

האשה נקנית

מסיים המדרש:

'ביום חתונתו' – בסיני, 'ביום שמחת לבו' – בירושלים. דבר אחר: 'ביום חתונתו' – על הים, 'וביום שמחת לבו' – באהל מועד. דבר אחר: 'ביום חתונתו' – במשכן, 'וביום שמחת לבו' – בבית המקדש.

בחתונה יש קידושין ויש נישואין. החתונה היתה בסיני, ושמחת לבו בירושלים. בחתונה הקב"ה נתן לנו תורה, שהיא מזכירה קידושין בשטר. ואחר כך הוא הביא אותנו אליו, לירושלים, וזו החופה.

אפשרות אחרת: בשירת הים נאמר 'עם זו קנית' (שמות טו, טז). אפשר לקנות בכסף ובשווה-כסף. אם אישה אומרת לאיש 'רקוד לפני' או 'שחוק לפני' ואקדש אני לך –

מקודשת בזה. לא צריכים לתת דווקא כסף, כי הנאות שוות כסף. בקריעת ים סוף הקב"ה הציל אותנו מהים וקנה אותנו בזה. ושוב, זה כנגד שלב הקידושין בכסף, אחר כך, באוהל מועד, זה הנישואין – חדר הייחוד.

בלימוד השלישי המשכן הוא רק 'ביום חתונתו'. המשכן הוא רק קידושין, כביכול קידושין בביאה, ובית המקדש הוא הנישואין, שהם חיים קבועים ותמידיים. כנסת ישראל וריבונו של עולם הם משל לזוג, הדוד והרעיה.

סיומו של ספר שמות הוא נפלא. המשכן בנוי על תילו, והענן שוכן במשכן. ישראל רואים את השכינה בצורה כל כך מוחשית, עד ש'לא יכל משה לבוא אל אהל מועד, כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן' (מ, לה). הקדושה ממלאה את המשכן בפועל. המפגש הגדול ביותר – השראת השכינה בישראל. אנחנו צריכים לדעת, שאף על פי שהמשכן חרב, עם ישראל לא ירד למדרגה שבה היה לפני שנבנה המשכן. בכל פעם שאנחנו עולים למדרגה גדולה, אפילו אם יש אחריה ירידה וחורבן, הירידה כבר לא מחזירה אותנו למצב הקודם. רושם מהגודל שהיה – נשאר. ולא רק הרושם של המשכן, אלא גם הגדולה של בתי המקדש שזכינו להם השאירה בנו רושם. ודאי שלא כמו שהיה בזמן שהיו בנויים, אבל משהו נשאר. ועכשיו אנחנו מצפים שה' יבנה לנו את בית המקדש השלישי במהרה בימינו.



השיחה נמסרה בשנת התשע"ח

לקבלת שיחה שבועית במייל או בווטסאפ,

שלחו הודעה לכתובת bogrim@yeshiva.org.il, או למספר 0547881227

ניתן לצפות בשיחה באתר ישיבה - www.yeshiva.org.il

השיחה השבועית משודרת בשידור חי במוצאי שבת, כשעה לאחר צאת השבת

ניתן להאזין בשידור חי גם דרך חיוג לטלפון 02-6643149 שלוחה 11

